

Nordul lui Ilea

Visul

“Visez”, își zicea Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin, “e noapte, și-n visul ăsta e noapte, uite-l pe Vladimir Ilici zis Stalin din Chiuzbaia, vecinul meu, prietenul meu, niciodată n-a fost așa de vesel, așa de surâzător în vis.”

Vladimir Ilici venise însoțit de două făpturi ale visului. Iosif Visarionovici se uita la ele. Semănau cu afișele din anii 60 în care Lenin și Stalin apăreau în timpul alegerilor.

Erau Vladimir Ilici Lenin și Iosif Vissarionovici Stalin, așa că Iosif Visarionovici Lenin îi pofti să ia loc pe fotoliile din dormitor. Vladimir Ilici Stalin se așezase pe patul în care Iosif Vissarionovici Lenin dormea și visa. Vladimir Ilici Stalin era mândru că reușise să-i facă așa o mare surpriză prietenului său Iosif Vissarionovici Lenin.

Făpturile așezate în fotolii stăteau de vorbă, parcă se certau, din când în când se uitau înspre patul unde Iosif Vissarionovici zis Lenin din Chiuzbaia dormea și visa, cuprins de o bucurie inexplicabilă care-i inundase pieptul.

Discuția aia i-ar fi plăcut să nu se mai sfârșească dar tot ce era frumos se termina repede.

“Poți simți mirosul celui mai de preț parfum franțuzesc fără să-l ai în preajmă?”

“Pot”

“Și cel mai fetid miros, poți?”

“Nu pot.”

“Ești duh cu guriță rotundă sau cu guriță ascuțită?”

“Ce sens am, vrei să zici?”

“Ai...trupul ți-e ca machiajul unui actor ce joacă multe roluri în aceeași noapte?”

“În general așa sunt?”

“Dacă ești când voi striga: “Vine șeful” să te ascunzi. “Vine șeful, Iosif Vissarionovici.” De ce nu te-ai ascuns?”

“Poate întrebăm pe-acolo pe SUS, poate ai fost un om și-apoi un Sfânt, Vladimir Ilici. Pentru mine seminaristul, credinciosul s-ar cădea să vină un răspuns.”

“Nu-I mare brânză, Iosif Vissarionovici.”

“Scofală.”

“Brânză.”

“Scofală.”

“Scofală, cum zici dumneata, Iosif Vissarionovici.”

“Adică să recunoști un adevăr pe care nu-l

cunoști, Vladimir Ilici?”

“Când vine eclipsa, o să-l cunoști.”

“Adică o să-l recunosc, Vladimir Ilici.”

“Pe imăș sunt șase vaci Holstein și-un taur Simmental.”

“Se pregătește o nouă rasă, Vladimir Ilici.”

“Pasc, Iosif Vissarionovici.”

“De culoare galbenă cu amestecături de A.D.N. în ea? Vladimir Ilici”

“Un produs al florilor, Iosif Vissarionovici”

“Cei care lansează sau răspândesc zvonuri și cei care le ascultă sunt plătiți de propaganda deșănțată, Vladimir Ilici.”

“N-a fost rău să fiu tânăr și vienez, Iosif Vissarionovici. Am plecat, am simțit că va fi mai bine pentru mine.”

“Viena în care nu se fura nici un fir de păr, când te-ai săturat de Viena cea prea cinstită, ai venit aici, Vladimir Ilici.”

“Adică ațâță și instigă...petele alea roșii sunt pe abdomen, piept și spate? Pari intoxicat. Uită-te cum ești Iosif Vissarionovici și zi: vai. Eu sunt ăsta.”

“Cine sunt, de unde vin, încotro mă îndrept, Vladimir Ilici? Sunt singur, sau nu?”

“Ești cu mine Iosif Vissarionovici.”

“Cum poți dovedi așa ceva, Vladimir Ilici.”

“Definit, infinit, Iosif Vissarionovici.”

“Și finit, Vladimir Ilici. Și finit.”

“Vin de jos în sus sau...invers?”

“Greu de zis, Iosif Vissarionovici.”

“Greu de crezut, Vladimir Ilici.”

“Unii urcă și coboară, în timp ce alții coboară și nu mai urcă.”

“Echilibru, dezzechilibru, Vladimir Ilici. Vin din Nord, din Sud, din Est și din Vest?”

“Referitor la aceste întrebări Iosif Vissarionovici, e clar că sunt neînțelegeri în toate sferile vieții sociale.”

“Cu ce scop?”

“Bine-nțeles că nu întâmplător.”

“Aș putea adăuga experiențele intime, Vladimir Ilici pe care nu le pot dezvălui și n-am cui le spune?”

“Viața ta a fost și este un haos aflat în echilibru sub toate aspectele și formele ei, Iosif Vissarionovici. O viață plină de ignoranță fără salturi calitative.”

“Așa e Vladimir Ilici, minciunile și constrângerile adică adevărurile absente au fost religia în care am fost educat.”

“Și tainele că ești plin de ele, Iosif Vissarionovici.”

“Și tainele Vladimir Ilici.”

“Hirohito și-a negat proveniența divină.”

“Bine a făcut, cine-i urmează exemplul.”

“Ca să știi nu e nevoie să înveți, Iosif Vissarionovici.”

“Europa suferă de o bulimie financiară, vecinii noștri suferă din greu, Vladimir Ilici.”

“Toți trântorii religioși și politici se autosustțin.”

“Reciproc.”

“Se autosustțin reciproc, Iosif Vissarionovici. Ai dreptate.”

“De unde și până când, Vladimir Ilici?”

“Reversibil, Iosif Vissarionovici, ce s-a făcut se va mai face.”

“Ce a fost, va mai fi, Vladimir Ilici.”

“Nu e nimic nou sub soare. Nimeni nu-și mai aduce aminte de ce a fost mai înainte, și ce va fi nu va lăsa nici o urmă de aducere aminte în cei ce vor trăi mai târziu, Iosif Vissarionovici.”

“Nod în papură, alba-neagra pe spinarea celor de jos, Vladimir Ilici.”

“În vecii vecilor nu e același lucru cu eternitatea, Iosif Vissarionovici.”

“O iau la fugă Vladimir Ilici, ești negru ca dracul și ai ochii roșii.”

“Du-te Iosif Vissarionovici, în curând nu vei mai știi cine-i care.”

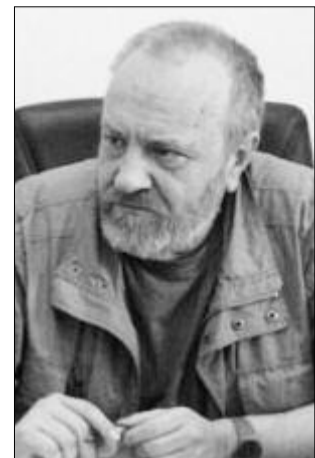
Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin s-a trezit speriat din propriu-i VIS. Era ora cinci dimineața. Avea un nod în crucea pieptului.

“Poate e vreun mesaj pe care mi-l transmite Vladimir Ilici”, și-a spus Iosif Vissarionovici. Apoi s-a culcat la loc și a adormit.

S-a trezit odihnit la ora șapte de dimineață. Uitase visul, parcă-și amintea că a dormit prost, până la ora cinci. Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin a dat din mână a lehamite, și-a spus că băgăuilele nopții nu au ce căuta în treburile zilei și s-a dus să-și hrănească vitele cu fân și porcii cu lături.

Începea o nouă zi. Era cincisprezece septembrie, anul două mii doi. Pe drumul Chiuzbaiei trecea autobuzul școlii generale din Baia-Sprie.

“Galben în soarele dimineții de toamnă, galben ca mugurii unei noi generații de tineri”, și-a spus cu sufletul plin de bucurie Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin din Chiuzbaia, și a încheiat plin de speranță: “Ca pe vremuri prietene Vladimir Ilici, ca pe vremuri tovarășe Stalin.”

ILEA de Bărgău și Ieud

“Visez”, își zicea Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin, “e noapte, și-n visul ăsta e noapte, uite-l pe Vladimir Ilici zis Stalin din Chiuzbaia, vecinul meu, prietenul meu, niciodată n-a fost așa de vesel, așa de surâzător în vis.”

Vladimir Ilici venise însoțit de două făpturi ale visului. Iosif Visarionovici se uita la ele. Semănau cu afișele din anii 60 în care Lenin și Stalin apăreau în timpul alegerilor.

REZULTATELE CONCURSULUI NAȚIONAL DE POEZIE ȘI INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE „PORNÎ LUCEAFĂRUL...”, ediția a XXXVI-a, 17 iunie 2017, Botoșani

Juriul celei de a XXXVI-a ediții a *Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”*, format din: **Călin Vlasie**, Editurile Paralela 45 și Cartea Românească, **Lucian Vasiliu**, ed. Junimea, rev. „Scriptor”, **Cassian Maria Spiridon**, Ed. Timpul, revista „Convorbiri literare” și Filiala Iași a U.S.R., **Daniel Corbu**, Princeps Multimedia și rev. „Feed back”, **Gavril Țărmure**, Editura Charmides și rev. „Infinitezimal”, **Ion Mureșan**, revista „Verso”, **Liviu Ioan Stoiciu**, rev. „Viața Românească”, **George Vulturescu**, rev. „Poesis”, **Marius Chelaru**, rev. „Poezia”, **Adrian Alui Gheorghe**, rev. „Conta”, **Vasile Spiridon**, rev. „Ateneu”, **Dumitru Augustin Doman**, rev. „Argeș”, **Sterian Vicol**, rev. „Porto franco”, **Ioan Moldova**, rev. „Familia”, **Ioan Radu Văcărescu**, rev. „Euphorion”, **Adi Cristi**, ed. 24 de ore și revista „Simpozion”, **Nicolae Panaite**, rev. „Expres cultural”, **Alexandru Ovidiu Vintilă**, rev. „Bucovina literară”, **Leo Butnaru**, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova, **Nicolae Corlat**, rev. „Hyperion”, **Gellu Dorian**, rev. „Țara de Sus” Botoșani,

avându-l ca președinte pe **Mircea A. Diaconu**, în urma lecturării lucrărilor sosite în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:

■ SECȚIUNEA CARTE PUBLICATĂ:

Premiul „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România - poetei **Emilia Ajule**, pentru cartea *Jurnalul unor cuvinte ingrate*, Editura Paralela 45, 2016, colecția qPOEM; Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova poetului **Cornelius Drăgan** pentru cartea *Muscătura fluturelui japonez*, Editura Junimea, 2016.

■ SECȚIUNEA MANUSCRIS:

Premiul Editurii Paralela 45 și al revistelor „Viața Românească”, „Conta” și „Familia” - **Maria-Eliza Liță**; Premiul Editurii Junimea și al revistelor „Vatra”, „Scriptor” și „Expres cultural” - **Alina Bârsan**; Premiul Editurii Timpul și al revistei „Convorbiri literare” - **Raluca-Cosmina Calancia**; Premiul Editurii Princeps Multimedia și al revistei „Feed back” - **Daniela Țirchi**; Premiul Editurii Charmides și al revistelor „Verso” și „Infinitezimal” - **Radu Necșanu**; Premiul Editurii Eikon - nu se

acordă; Premiul Editurii 24 de ore și al revistei „Simpozion” - **Carla-Francesca Schoppel**; Premiul revistei „Euphorion” - **Theodor Paul Șoptelea**; Premiul revistei „Argeș” - **Cosmin Boitoș**; Premiul revistei „Poesis” - **Cristina Trifan**; Premiul revistei „Poezia” - **Iulian Gugeanu**; Premiul revistei „Ateneu” - **Dragoș-Ioan Onofrei**; Premiul revistei „Porto Franco” - **Samuel Pascariu**; Premiul revistei „Hyperion” - **Alin-Ionuț Gheorghies**; Premiul revistei „Bucovina literară” - **Tudor Mihail Alexa**; Premiul revistei „Țara de Sus” - **Mădălina Ifrim**.

■ SECȚIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE:

Premiul revistei „Convorbiri literare” - **Violeta Zamfirescu-Bârsan**; Premiul revistei „Poesis” - **Andreea Pușcașu**; Premiul revistei „Hyperion” - **Maria-Smărăndița Chelaru**; Premiul revistei „Poezia” - **Maria-Teodora Pitrop**; Premiul revistei „Scriptor” - **Paula-Antonia Horodincă**.

Mircea Bârsilă

Înrădăcinat într-un ascuțit simț al observației și într-un energic fond emoțional, vitalismul acestui poet se concretizează liric în nenumărate imagini scilpitoare. Chiar și poeziile din volumul *Frontiera de inox* (Editura Universității din Pitești, 2006) sunt marcate, în pofida tematicii lor, de un vitalism bine temperat. Respectiva tematică se circumscrie înțelesului pe care îl are „frontiera de inox” : o frontieră „aflată la jumătatea distanței dintre realitate și închipuirea ei” !

Mircea Bârsilă

eseu

Poezia lui Ilie Vodăian

Ilie Vodăian (pseudonimul lui Ilie Dănălache) a debutat târziu, pentru că s-a legat târziu de catargul poeziei. **Schimbul de Noapte** (Editura Paralela 45, Pitești, 2002), volumul său de debut, a fost într-un totul surprinzător, într-un context în care, sub semnul postmodernismului, poezii se deosebesc tot mai puțin unii de alții. O binevenită prospețime lirică susține freacăta existențială din poemele sale, în care aliajul dintre expresia aproape nudă, cerută de opțiunea pentru poezia concretului, și percepția vizuală a realității conferă discursului poetic o dinamică modernă și o tonalitate încordată, gravă: „Stau la fereastra alergărilor și privesc cum toate trec/cernite în spate fugind sau din dreapta spre stânga/ urmărit de noapte sunt încă treaz distanța e lungă șederea/ mă poartă pe roți trec toate ca niște dricuri trase de fauni/pe lângă ziduri de piatră trece o poartă cu un bătrân/ culcat pe iarbă un autobuz cu geamurile sparte într-o/ curte cu meri și mere necoapte un pod peste un lac plin/cu pietriș o secure înfiptă într-un butuc pieziș un câmp/ arat și lângă el o turmă de oi păzite doar de-o umbră de/cioban plecat la nuntă un cimitir cu cruci răsărite din știr/o cale ferată o gară cu peron fără nici un om un râu o/ vale cu apa mocirlită un munte o candelă pe grindă o/casă netencuită... și câte și mai câte pe dreapta și/ pe stânga alungate parcă de ronțăitul șobolanilor/nevăzuți sau de hodorigitul zgomot al benelor imaginare umplute la refuz cu struguri.” (*Călătoria*).

În anumite texte, interesul pentru lumea mărunță a găzilor și a ierburilor este susținut de o frumoasă fervoare lexicală cu substrat melancolic (în genul lui Nikolai Rubțov): „Vorbești pătimaș cu bruma din țărână/și îmi scrii despre iarba care se vestejește,/cu cerneală violetă pe o coajă de prună,/ să îmi testezi vederea în ce te privește./Aud aerul cum vibrează prin preajma/ultimului greier molatic, cântând/ pe fire umezite de mohor tomnatic/ precum un arcuș răgușit. O ceață de pluș – jucăuș/ îmbibată cu semne de întrebare aleargă/ printre răzoare după cele din urmă furnici./ Citind mesajul tău, parcă mă ispitește incertitudinea.../ Aștept prima zăpadă să mă contrazică!” (*Incert...*).

În următorul volum, **Triunghi de vară** (Editura Paralela 45, 2003), Ilie Vodăian continuă experiența lirică din **Schimbul de Noapte**, volum a cărui originalitate a atras atenția celor interesați de noutățile ivite în peisajul mișcării poetice curente. Și în poeziile din acest volum discursul poetic este dependent de împletirea liricului cu epicul, de apetența pentru descriptivism și de surprinzătoarele alunecări din planul obiectiv în cel fantezist: „Negreșit după ierni lungi și grele ca și aceasta care a trecut/ ies inorogii din peștera tapetată cu desene rupestre coarnele/lor mai dure ca oțelul și mai ascuțite ca o spadă capcanele/ întinse prin râpe și lacuri de ochi de șarpe sau ácvițe triste/se retrag fără tăgadă și peste fânul înflorit răsuflarea lor/ se-ntinde vreme de o zi plăcută și toropitoare de ațipește/ soarele cum toate vitele de pe islazuri și miriști se retrag/sub propria lor umbră și îngenuchează în semn de/ binevenită ocrotire în timp ce ei pasc tot pasc cu gândul la/peștera din care au plecat ademeniți de verdele nestrivit de copite” (*Verdele nestrivit*). Transcriem și această viziune în care meditația se insinuează printre elementele din care este alcătuit decorul fantast: „Și cum nisipul duce în spate fiecare val așa două furnici/duce pe grumaz o parte dintr-o frunză tot mai departe de/marea care se frământă talaz după talaz cu palele de vânt și/mateloții din adâncuri privind prin hublouri ovale în/așteptarea noastră nu-și mai amintesc să fi cântat vreodată și/peștii iar îi scotocesc de bani prin buzunare și beți de/fericire se izbesc de proră așa cum corăbii corăbii corăbii/lovindu-se de stânci trezesc monștrii cu vuiet letal din/străfunduri și-n valuri *passim* se prefacă Thalassa din noi la/fel cum îndoiala dintre unu și doi” („*Unu și doi*”).

Voluptatea de a fabula și chiar de a teatraliza pe tărâmul poeziei evocatoare și, în

aceiași timp, reconstitutive, latentă dispoziție ludică și deschiderea simultană a discursului spre inocența simulată și, respectiv, spre sinceritatea autentică facilitează integrarea elementului biografic în poezie, așa cum se întâmplă, de pildă, în acest text care se încheie cu un vers deosebit de frumos: „Ce m-aș fi făcut fără tine Tată și fără tine Mamă aș fi/contemplat pietrele piatră fiind și fără tine femeie din/femeie sigur aș fi ars într-un cuptor de calcar fără nici o/scânție iar fără voi fiice și fiu pustiu din oul ouat de/pustiu și fiindcă tot nu pot de tot să înțeleg cum de oricare/piatră a venit pe lumea asta și fără mamă și fără tată spun:/a afla este totuna cu a tăia luna – cu fierăstrăul – în două.” (*A afla este totuna*).

În poezia *O nuntă* („O nuntă de piatră se petrecea într-o gară un ginere/ îmbrăcat cu petrecea cenușiu de bazalt și mireasa într-o/ rochie stacojie din cremene rară croită pe muntele cel mai/ înalt printre nuntași staționa un marfar susținut de traverse/de vată de unde se descărcau fripturi de calcar în sânge și/vin roșu și uleios lângă ceas cânta duios o trompetă un/ acordeon o altistă și un răgușit saxofon cântece despre/fiecare în toiul petrecerii a trecut cu mare grabă un tren/plin cu hoți au furat mireasa nuntașii și nașii pe peron a/rămas doar unul mut și surd la neconținutul bocet din roți/așa s-a petrecut nunta de piatră o poveste de nuntă/ suprarealistă protocolară și tristă”), ironia și cele câteva ingrediente suprarealiste proiectează povestea nunții într-o irealitate de coloratură ludică.

Înrădăcinat într-un ascuțit simț al observației și într-un energic fond emoțional, vitalismul acestui poet se concretizează liric în nenumărate imagini scilpitoare. Chiar și poeziile din volumul **Frontiera de inox** (Editura Universității din Pitești, 2006) sunt marcate, în pofida tematicii lor, de un vitalism bine temperat. Respectiva tematică se circumscrie înțelesului pe care îl are „frontiera de inox” : o frontieră „aflată la jumătatea distanței dintre realitate și închipuirea ei” ! – și de care sunt conștienți doar „acea ce deschid ochii dis-de-diminează și-l întreabă pe somnorosul înger – care a stat de planton – dacă mai sunt în viață” (*Trafic de frontieră*). Substanța de bază a acestei cărți o constituie stările de neliniște lăuntrică și întrebările cu un miez crepuscular. Imaginarul din volumele precedente orientat spre valorificarea unor aspecte rural- arhaice a fost înnoit de prezența unor motive cu sarcini existențiale și nuanțe ușor religioase: „Mai sunt îndrăgostiți de vânt, mai sunt cărări/nedescifrate prin podurile palmelor, mai sunt și/vulturi care se rotesc în jurul înaltelor piscuri ale munților plutitori prin sângele lor./Și tu câmp de la marginea fiecărei case mai ești/frate de cruce cu cei patru-cinci stejari plecați, cu/ cele rădăcini cu tot, după vânat umbre de iepuri, ouă/de dropii sau coarnele vreunui căprior?/O vale, un platou cu parapet și cu troiță, și iar o/vale pe unde iarna lupii fac instrucție: bătrânii îi/învață pe cei tineri cum să dea ocol pe lângă/paturile unde alți bătrâni uită, voit, sub perne dulciuri să nu fie amară ziua în care n-au vânat./Mai sunt cuvinte care nu mi-au spus tot înțelesul,/mai sunt și înțelesuri care nu au cuvinte cum/dincolo de ele nu se află nici lucruri fără niciun/ Dumnezeu, nici lucruri sfinte” (*Mai sunt*).

Vitalismul dobândește conotații noi în volumul **Starea de necesitate** (Editura Paralela 45, 2013), o stare ce implică „mobilizarea” urgentă a energiilor ființiale defensive în scopul înfrângerii unei dramatice încercări în planul sănătății. Organizarea mesajului din această carte îmi amintește de celebra poezie „Libertatea de trage cu pușca” a lui Geo Dumitrescu, în care „inamicul” împotriva căruia luptă „soldații” este, de fapt, timpul: timpul care distruge tot ce-i efemer, dar care este neputincios în relație cu elementele eterne ale lumii – și, între ele, și luna! (C. Rădulescu-Motru a scris un interesant text despre nejustificata logică omenească potrivit

căreia însuși Pământul, unul dintre lucrurile eterne al lumii, ar fi supus îmbătrânirii!). În cartea lui Ilie Vodăian, care are statutul unui *jurnal de campanie*, succesivele scenarii de factură războinică, pigmentate atât cât trebuie cu anumite aluzii istorice și biblice, urmează toate etapele pe care le presupune un conflict armat de proporții, de la pregătirile pentru plecarea de acasă în urma primirii ordinului de mobilizare („Am primit ordinul de mobilizare. / Azi o să plec pe front / prin ploile acestea care nu se mai opresc / de parcă iar s-a abătut potopul peste noi./De-acum va trebui să te descurci/de una singură cu candela aprinsă noaptea /și cu zăvoarele la ușă trase./ Să pui sub lacăt și uneltele de zidărie./Nu poți fi sigură: în vremurile tulburi/se ivesc neaveniți încrezători că știu cum/să le mănuiască./Adu-mi aminte să nu uit livretul/ și să mă-ncaț cu cizmele primite de la tata./Știi bine că au darul dorului de casă/și în mărînimia lor o să-mi arate drumul/cum și lui i l-au arătat atunci/să vină înainte de-a se termina războiul./Iată, se lasă inserarea. Ia uită-te și tu,/parcă se luminează cerul spre apus./Până sosim la frontieră să ne împușcăm/unii pe alții, poate se zvântă și noroiul!”- *Ordin de mobilizare*), la încartiruirea în cazarmă unde doar cântecul și vinul ar mai putea domoli dorul de casă și de cei dragi rămași în spatele frontului („Suntem cu toții în cantonament sub dealurile/ de la Cana. Pe coardele de viță de la scafă mai sunt/ câteva frunze. De la o vreme nu mai pot să lupt,/ nici nu mai știu să cânt și stau din ce în ce mai mult/la umbră sau prin încăperile cețoase./Toți camarazii mă îndeamnă să încerc refrene noi./Aș bea o amforă cu vin pentru ca norii/să îmi recunoască dorința de a intona un cântec/despre tine. De la un timp, îmi este frig./Mereu m-apasă frigul. Aș bea o amforă/ să mă-ncălzesc precum aracii dogoriți de soare/pe coline – aracii: sprijin de nădejde pentru vii./Aduceți vinul tainic!/Ce vă uitați nedumeriți, în zare?!/ De două mii de ani aștept să beau pelin/ din viile culese de pe dealurile însozite ale Galileii.”- De la Cana), la rezistența în tranșee și la încheștarea victorioasă cu inamicul.

Pe parcursul întregului „război”, subiectul liric trăiește tot timpul cu o ardentă încredere în mila protectoare a Divinității. În semn de mulțumire pentru izbânda deloc ușoară, omul războinic din **Starea de necesitate** a fost înlocuit, în volumul următor (**Pe muntele Tabor**, Editura „Ecou transilvan”, 2015), de omul cucernic trăind într-un zilnic slăvire a lui Dumnezeu, Care l-a ajutat să depășească încrâncenata criză. Acum, poeziile se desfășoară în linia imnurilor religioase (psalmii biblici), a discursurilor lirice promovate în cadrul tradiționalismului spiritualizat al Gândiriștilor și a rugăciunilor cu un veșmânt elegiac, cum este poezia *Ar fi atâta de frumos*, în care evlavia apare ca un aliaj între căință și speranță – speranța iertării „nevinovateelor” greșeli – și a utopiceii așezări, fie și în chip de chiparos, în Grădina de Apoi: „Preadreptule Judecător, atâtor păcate le-am oferit/ găzduire și le-am îndeplinit câte o rugămintă.../În timpul acela credeam că sunt nevinovate/și au, desigur, o purtare demnă de luat aminte./Ca orice muritor, am greșit. Recunosc,/sunt mult prea vinovat. Și totuși, mai am o dorință:/ Preamilostivule, mai lasă-mi vreme/ pentru ispășire și pentru căință!//La vremea Învierii, toate vor sta la vedere/ așa cum stau, la mânăstire, raclele cu moaște./ De-ar fi să crăp și de rușine, de-ar fi să intru/iarăși în pământ, tot le voi recunoaște./Doamne, Tu decizi ce rânduială mă așteaptă./ Eu, de pe acum-Ți, spun: ar fi atâta de frumos/dacă mi-ai îngădui să stau în grădina Ta./ Fie și în chip de chiparos!”

Poezia lui Ilie Vodăian beneficiază, în oricare dintre manifestări, de necesarul echilibru între vibrația afectivă (mai ales de tip „retro”) și o binevenită luciditate auctorială.

Gheorghe Mocuța și Piața Reconcilierii

Gheorghe Mocuța este nu doar un cunoscut poet optzecist, dar și profesor, eseist și critic literar, autor de antologii, diarist, traducător, ba chiar și politician local; acest ultim aspect nu e deloc de neglijat, pentru că astfel știe foarte bine lucrurile din interior (a fost chiar primar, ca Jules Renard!) și poetul Mocuța le folosește, cum vom vedea mai jos, pentru a se detașa de tarele oamenilor zilei, de a se detașa cu ironie și cu umor. E, așadar, om al cetății culturale și numai, scriind cu empatie, dar și cu indubitabil spirit critic, despre colegi de generație sau despre scriitori mai tineri. Altfel zis, este un intelectual implicat cât se poate de activ și de prodigios.

Revenind la poet, Gheorghe Mocuța publică plachete nu foarte des, la termene rezonabile, când discursul său liric (lirico-epic, mai curând) acumulează note noi, căci de schimbări adânci nu poate fi vorba, el având o voce proprie încă de la început. Poezia lui Mocuța, în general, este una a observației cotidiene, a tabloului provinciei românești dintre rural și urban, de la marginea satului sau orașului, până la unirea lor caricaturală, a descrierii României pseudorealiste, cu abia schițate accente livrești, dar și uzând discret de procedee textualiste.

Cum mai arată poezia lui Gheorghe Mocuța cea mai recentă aflăm din volumul *Salutări din Piața Reconcilierii* (Editura Mirador, Arad, 2016). Chiar înainte de a citi, numai aflând titlul primei secțiuni a cărții – *balada unui greier mare* – înțelegem că e vorba de de o viziune parodică. Și nu peste multe pagini chiar găsim trimiterea la simpatica insectă: „poetu nost e de partea votcii și a lui Putin./nu știm cum a intrat în ecuația asta sufletul rus/și Soljenițan./destul că prin 75 a tradus câteva pagini din/Arhipelagul Gulag/pe care le-a citit prietenilor din Făgăraș./unii aveau service așa că l-au turnat la securitate./poetu la asta se aștepta și le-a spus:/tovarăși n-am făcut decât să traduc/din ideile marelui popor prieten de la răsărit./și l-au lăsat în pace./doar e singurul poet care își asumă destinul de greier/așa că a scris o scrisoare deschisă/către mătușa Furnică...” Dar, Mocuța parodiază cu finețe și poezia minimalistă, de pildă, poezia care face furori în rândul douămiiștilor, ca-n acest Yess: „Romina dintr-a opta/și-a pus sânii pe facebook/și a scris pe ei cu ruj VA LY./colegele de clasă au așteptat-o/după ore și i-au tras o bătaie/cum se vede și pe înregistrarea/camerelor de supraveghere./fără puțină nebulie/viața nu e viață/și poezia nu e poezie./domnu profesor e adevărat/că în ochiul acela din triumfiul/de pe fațada bisericii/e o cameră de supraveghere?” O undă de umor se strecoară chiar și în poemele aparent grave, cele cu accente autobiografice fizice, dar cu trimiteri la metafizic, o undă de umor sumbru: v. consultul la doamna doctor care „îmi pipăie cu atenție ganglionii/cu un gest aproape erotic/iar eu îmi țin respirația/ca într-o moarte melodramatică pe scenă”, doamna doctor care e vie și frumoasă, iar „eu palid și pe jumătate mort/și-n ochiul ei citesc/cam cât cântărește sufletul”. Deci, deși are acces la metafizică, poetul face textele savuroase printr-un umor și o

(auto)ironie implicite; prozaismul, dar și concentrarea poemului într-un fapt, într-o „întâmplare”, mă obligă fatalmente să citez textul integral: „uite-așa o să cosesc eu la vară/uite-așa/zicea bătrânul arătându-le coasa imaginată/bărbaților din frizerie/unde se adunau în fiecare sâmbătă obrazele groase/să facă ceva politică./dar n-a mai cosit./l-au cusut pe el doctorii/și l-a bărbierit omul de la morgă/i-a cântat popa prohodul/și l-au îngropat cu coasa alături/ca să se sparie gândul/celor care l-or găsi.”

Dar, revenind la titlul volumului, ce se întâmplă de fapt în Piața Reconcilierii din Arad, când nu citește Mocuța poezii din carte acolo, (cum am văzut pe facebook) în fața publicului de la colocviul revistelor literare? Păi, parcă spre a deranja tichiile de mărgăritar ale patrioților de serviciu, ale naționaliștilor cu simțiri tare sensibile, Mocuța notează fără inhibiții că-n celebra piață „o familie de corturari/s-a instalat la picioarele pașoptiștilor din piață/și-și face de lucru sub marele arc de triumf”, sau că „o umbră iese pârș pârș/din grupul statuar/al pașoptiștilor./se așază pe banca de lemn lustruit/scoate un briceag din buzunarul ițarilor/și începe să scrijelească:/„Ildiko ș-al ei drăgutz/ sa-u iubit peacost lemnutz” (că dacă-i reconciliere, reconciliere să fie!), sau această scenă jumătate romantică, grigorealexandresciană, jumătate cotidiană, mocuțiană: „echipajele salubrității înarmate cu sufertașe/invadează piața./pașoptiștii se ciupesc de obraz./copiii străzii se refugiază pe băncile de lângă/monumentul Ungariei Mari în așteptarea fanfarei./un bătrân cu o sticlă de bere ciuc în mână/începe să cânte singur as a szep./între timp grupul statuar a ieșit încet din ceață/în frunte cu Nicu Bălcescu și Ana Ipătescu/și se apropie de grupul celor doisprezece generali/în vederea reconcilierii...” În sfârșit, nonșalantul Mocuța notează cu condei de reporter special (ceva ce nu mai există în zilele noastre) un fapt divers dintre acelea pe care Petre Stoica, publicistul de după 1989, le prelua din ziare și făcea săptămânal o revistă a presei ad litteram: „două umbre intră în grupul statuar/cu un bomfaier și cu niște dălți./după o jumătate de ceas/ies trei./a doua zi urlă târgul și vânzătorii de ziare:/s-a furat capul lui Brătianu/și bastonul/cu tot cu antebraț”.

Gheorghe Mocuța este, așadar, poetul român optzecist care cultivă cotidianul la modul pseudorealistic/ pseudometafizic, cu oamenii politici ai zilei puși în situații ridicole (dacă se poate mai ridicole și mai penibile decât în care se pun singurii ei înșiși!), cu poetul cetățean ca victimă a acestui cotidian, fiind încâtușat de pildă de agenți de pază suspectat de emigrant pentru că vorbește cursiv în franceză (!), sau e luat în vizor de sepești în timp ce bea un pahar de vin cu președintele „Băsecsu”, cu școlile în care „profesorii sunt rigizi/învățătoarele rigide/băieții-s plini de coșuri/fetițele frigide...”, un cotidian descris prozaic, cu personaje insolite, cu oameni iresponsabil de veseli, totul făcut cu o anume candoare bine jucată, cu ironie deloc corozivă, ba chiar cordială, empatică. Rar volum actual de poezie mai savuros decât *Salutări din Piața Reconcilierii*.

Dumitru Augustin Doman Babilonul Cameliei Iuliana Radu

Camelia Iuliana Radu este o poetă prolifică, publicând uneori și două volume pe an, formula ei lirică nefiind una singură, aceasta schimbându-se aproape de la carte la carte, volumele fiind croite îndeosebi unitare tematic. Nu face excepție nici cea mai recentă apariție editorială (dacă între timp nu va mai fi publicat vreuna!): *Jucăm Lenin* (Editura Paralela 45, 2016, colecția *Qpoem*).

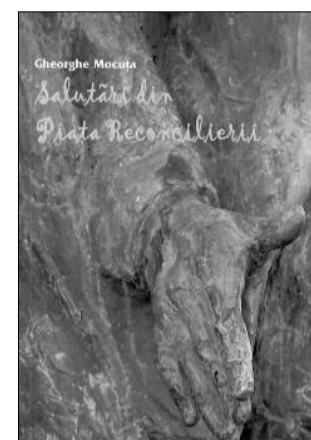
Aici, avem de-a face – ca să simplificăm – cu un fel de amintiri din copilăria socialismului multilateral dezvoltat. De altfel, un rezumat al tematicii cărții îl face chiar autoarea în motto: „s-ar fi putut spune că eram vii/s-ar fi putut spune că pe dinăuntru eram morți/e o poveste cu personaje concrete/care nu s-au văzut nu s-au auzit//despre noi nu se știe nimic precis”. Privind înapoi la lumea „cealaltă”, de până-n 1989, poeta n-o evocă deloc cu nostalgie (poate doar subliminar), dar nici cu mânie. Lumea aceea este pur și simplu asumată ca o fatalitate trăită, ca o fatalitate neînțeleasă atunci de candida fetiță, recuperată în varii înțelesuri acum. Aș zice că poeta scrie programatic, expunându-și chiar și o „artă poetică”, mai curând o „artă politică” a tematicii cărții *Jucăm Lenin*: „...iar azi/când îmi veți spune că asta nu e poezie/vă voi răspunde nicio tehnică literară/nicio stilistică nu merită sacrificată/niciun simbol/uneltele țaranului au fost destul pângărite/se cuvine să spunem că secera morții/și ciocanul ideologic au muncit îndeajuns//adevărul a fost mai absurd decât dada/mai grotesc decât crimele de război/și ca un apogeu/în 77 a început holocaustul românesc/alienarea colectivă/într-un totalitar experiment Stockholm/și îl ducem în spate și candizi îl lăsăm/la ușa copiilor și nici măcar nu ne dăm seama/tăcerea manierată cât festivalism îmbracă”. Așadar, cartea are și o dimensiune politică și socială, dar lirismul, cum vom vedea mai jos, rămâne intact.

Placheta începe cu un alt poem programatic: *în Babilonul meu personal*, care ar putea fi, de fapt, tabla de materii a întregii realități din perioada comunistă din perspectiva fetiței curioase, fetiței care „s-a născut când nu trebuia”. Și ce se întâmplă în Babilonul Cameliei Iuliana Radu? Păi, de-o pildă, „străzile nu urcă nu coboară/universul e liniar și amestecat/ca într-un sac rufelee murdare/dar e veselie...” Iată o definiție atât de cuprinzătoare a comunismului concentrată în doar patru versuri. În acest Babilon extins peste toată cartea, fetița e botezată în livada de lângă casă, pe furiș: „au pus cazan cu apă/printre flori m-a ridicat preotul/spre cupola bisericii de cer/m-a arătat spre răsărit/m-a dus pe la icoanele gutuilor//se botează roaba lui Dumnezeu Camelia Iuliana/și ziua ei va fi de Florii/ziua de pace/în care oamenii au recunoscut frumusețea...” Babilonul acesta mai cuprinde: „scări de bloc (care) deversau hoardele de copii/în cercul unei povești de-a copilăria”, „coada de la ora 4 dimineața/pentru o sticlă de lapte”, cheile agățate de gâtul copiilor, steagurile roșii tot mai transparente, prin care „orașul se vedea ca o fata morgana”, foamea („foamea din foame”), dar și atâtea personaje într-unul singur: „genialul cârmaci/cel mai iubit fiu al poporului român/personalitatea excepțională a lumii contemporane/luptătorul pentru cauza dreptății păcii și socialismului/geniul Carpaților/marele conducător/eroul clasei muncitoare...”

Nenumărați scriitori români au scris – în versuri sau în proză - despre „epoca de aur” de pe poziția lor de opozanți ai regimului sau măcar disidenți, acolo și ei. Pagini multe, găunoase, un fel Cântarea României pe dos, un fel de Defăimarea României post factum. Camelia Iuliana Radu scrie, în *Jucăm Lenin*, un pseudomemorial al epocii deloc manifest, deloc vehement, fără accente pamfletare, în schimb cu o vădită știință a detaliului, decupat cu sânge rece din realitate, decupat cu bisturiul. Dar, mai ales, acest tablou liric aproape exhaustiv al vremii e realizat cu talent, rememorarea unei lume rele și absurde nu distruge lirismul, aceste versuri, de exemplu, alături de altele de mai sus, dovedind acest lucru: „am rămas un melc fără casă/cerul era deodată fără trup/fără dureri/doar o credință în nimic hoinărea în mine/eram o frunte descoperită/îmbătrânită brusc/în partea ei nevăzută”.

Spectacolul poeziei

Introducere în sârbologie *

Nu doar „avalanșa exegetică”, nici cea a „recuperărilor de urgență” configurate din perspective multiple, complementare, dar și polemice ce i-ar putea asigura scriitorului cu „fibră filosofică”, Ion D. Sîrbu, o posteritate de invidiat îl va fi determinat pe criticul și istoricul literar Nicolae Oprea (*Provinciile imaginate*, 1993; *Alexandru Macedonski între romantism și simbolism*, 1999; *Ion D. Sîrbu și timpul romanului*, 2000, ediție revizuită 2015; *Opera și autorul*, 2001; *Timpul lecturii. Selecție de cronicar*, 2002; *Magicul în proza lui V. Voiculescu*, 2002; *Literatura „Echinoxului”*, 2003; *Noaptea de insomnie. Opțiuni livrești*, 2005; *Vasile Voiculescu – monografie*, 2006; *Sinteze critice*, 2009; *Arte poetice românești*, 2011; *Poetul trivalent*, 2011; *Synopsis*, 2013; *Cronicar întârziat*, 2013 etc.) să intuiască și să numească, „cu tot riscul”, nașterea unui nou domeniu benefic pentru literatură, filosofie, politologie, sociologie, psihologie, istorie etc.: „sârbologie”. Interesul crescând al exegeților în recuperarea Operei lui Ion D. Sîrbu în *integrum* se explică nu doar prin fascinația pentru condiția de „cârturar solitar” (ne)învinș de „megalotristețe și pustietate”, ci și de cunoscuta aversiune a discipolului profesorului Liviu Rusu împotriva prostocrației și a totalitarismului de orice tip: „Trăim într-o epocă de uriașă, fantastică explozie, expansiune și înstăpânire a Prostiei ca valoare. Prostia inteligentă, științifică, descurcăreață, șmecheră; prostia sublimă, cezarcă, divină, prostia ca fundament, ca acoperiș, prostia ca stil și *weltanschauung*. Prostia ca monolog, ea nu cunoaște și nici nu recunoaște întreruperea, întrebarea, contrazicerea. Chiar dacă te ascultă, te ascultă numai ca să își audă propriile păreri, cuvinte, convingeri.”

Atât prin arhitectură, compoziție – 1. *Prolegomene*, 2. *Eseuri. Accente și reveniri*, 3. *Posteritatea critică*, 4. *Restituiri și valorificări*, cât și prin viziunea erudită, uneori polemică, exhaustivă (până la data apariției cărții) asupra fenomenului de reabilitare a dramaturgului, prozatorului, diaristului ce a crezut necondiționat în postumitatea Operei sale și nu a ezitat să se compare cu autorul capodoperei *Maestru și Margareta*, se întâlnește cu Mihail Bulgakov în revelarea distopiei (antiutopiei, contrautopiei, a utopiei negative, neagră, absurdă, satirică etc.) comunismului/ stalinismului, ceaușismului – *Revanșa postumă* este o veritabilă „Introducere în sârbologie” deschisă, polemică, transdisciplinară, interdisciplinară, după care însuși prof. univ. dr. Nicolae Oprea ar putea ține un curs studenților de la una din Universitățile din Craiova, Târgoviște, Pitești etc. Perspectivele critice multiple, dublate de restituiri istorico-literare interpretate cu acribie filologică de președintele Filialei Pitești a USR sunt complementare cu volumele de studii și eseuri publicate de Ioan Lascau, Lelia Nicolescu, Elvira Sorohan, Sorina Sorescu, Toma Grigore, dar și cu seria de monografii (*Ion D. Sîrbu și timpul romanului*; *Ion D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*; *Un om din Est. Studiu monografic*) și a unor teze de doctorat susținute de Mihaela Nicolae, Mihai Barbu, Eugen Radu Wohl etc. sau/ și articole, documente apărute sub egida Fundației Culturale Ion D. Sîrbu, ale proiectului *Memorialul Sîrbu* de la Petrița, în numărul unic al revistei *Sinteze/ Europolis* (2010, noiembrie) sau în seria exegezilor despre Cercul literar de la Sibiu/ Cluj etc.

Monografiile, biografiile, bibliografiile, eseurile, studiile, articolele, însemnările critice aleatorii, lucrările de masterat/ doctorat – „avalanșa exegetică”, cum îi spune cu încântare, cercetătorul în sârbologie, Nicolae Oprea – integrate ingenios în *Revanșa postumă*, sugerează/ revelă complementaritatea perspectivelor hermeneutice, mișcările imprevizibile ale istoriei din „iarna totalitară” parcă nesfârșită, dar și predilecția pentru distopie/ utopie neagră a celui ce a fost epurat din Universitate în 1948, concomitent cu profesorii săi Lucian Blaga, D. D. Roșca și Liviu Rusu – observați comportamentul sub obsesia ratării, a lui Candid Desiderius, „un biet idiot universal”, un alter-ego „dialectic” al autorului romanului *Adio, Europa!* –, simbolistica arhetipală a lupului (*Lupul și Catedrala*), realismul „metafizic”, utopia euphorionistă, geniul epistolar și obsesia fericită a posterității, tragismul intrinsec al personajelor create de I. D. S., „memoria revistelor efemere”, figura spiritului celui ce s-a „mântuit de frică” (sincer, mă îndoiesc de sinceritatea acestei confesiuni a celui ce a lucrat vagonetar în mina Petrița!) scriind

Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, „scriitură secretă clandestină, destinată posterității de un „dezertor recidivist” din politică și istorie”. Tipologic vorbind, cel ce a scris *Traversarea cortinei* a fost un om *parantetic* situat între *homo utopicus* (tipul idealistului absolut) și *homo ridens* – tipul ce crede că poate transforma râsul în terapie – bântuit permanent de „viziuni eschatologice” și pătruns mesianic de o posibilă „răzbunare postumă”.

Sunt multe de reținut de cititorul/studentul, cercetătorul interesat de „Introducere în sârbologie”, carte configurată aparent aleatoriu, de universitarul Nicolae Oprea... Orice tip de lector are în primul rând revelația exemplarității destinului imanent, tragico-absurd al acestui „Candid” exilat de soartă, într-un Isarlâk leninisto-stalinist, care a trăit cioraniano-dostoievskian, sentimentul ratării, o ratare națională potențată de „teroarea istoriei” și de presiunea dictatorială a sistemului politic de tip bolșevic, ce acționa coercitiv - paradoxal - acționează și în postcomunism!?: „*Toți suntem ratați – fiindcă istoria și țara și poporul nostru e ratat*”, notează în „Jurnal”, cu luciditatea filosofului ratat, I. D. Sîrbu. Același cititor al volumului *Revanșa*

postumă are certitudinea că trăiește – „trăirea practică a Răului” – și azi într-un „bazar oriental” în care coabitează „bătrâna Asie și brusca senilizată Europă”, un bazar (pseudo)americanizat/ occidentalizat, în care se vând și se cumpără conștiințe, unde „turcocația” comunistoidă impune un spațiu dominat de teroare, frică, prostie cezarcă, lichelism, demonism, mancurtizare, resemnare, supunere fundamentalistă etc.

Un sistem amoral care a pus (și pune încă!) „la lucru lașitatea, frica, plictisul, golul, trădarea”, dar amână sine die, „mutarea în lup” – lupul, un eponim etnic, epifania noastră mitologică – și instalează demonic, domnia „mielului tanatofil” (v. *Simbolistica lupului la Dimitrie Cantemir și Ion D. Sîrbu*), încât *Lupul și Catedrala* este mai curând un roman inițiativ și „al posibilei mântuirii”. Influența lui Nietzsche din *Așa grăit-a Zarathustra*, împreună cu cea a lui Lucian Blaga din *Trilogia culturii*, asupra viziunii prozatorului antitotalitarist, format în *Cercul Literar de la Sibiu*, îi fundamentează filosofia reîntoarcerii la civilizația geto-dacică/ pastorală văzută ca modalitate unică de salvare din marasmul stalinismului/ ceaușismului. Nu e greu de observat că opinia lui Sîrbu este în antiteză cu *Schimbarea la față a României* propusă de Emil Cioran, dar în consens cu opinia lui Ion Barbu, transfigurată în poemul *După melci*.

Trezirea din „somnul cel de moarte” cere ruperea de cele trei presupuse „trepte” ale destinului românesc - a *melcului care se retrage catabazic din lume, a lupului, treapta anabazic (lupul convins că voința de putere guvernează lumea) și a mielului tanatofil, victimă predestinată, pentru binele celorlalți* – sugerează I. D. S. în *Opera postumă*; cere mai ales, abandonarea condiției de „suberou”, în fapt cea a lui Candid Desiderius/ Dezideriu, înrudit tipologic cu prințul Mășkin, dar și cu Josef K., victima sigură a efectelor nefaste ale universului absurd din Procesul lui Kafka. În galeria personajelor memorabile din proza postbelică, Nicolae Oprea îl plasează „între Victor din *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda și Ștefan Viziru din *Noaptea de Sânziene* de Mircea Eliade. De personajul lui Preda îl apropie formația filosofică, ratarea carierei universitare și preocupările: Petrini scrie un pamflet *Era ticăloșilor*, iar Candid concepe opul *Prolegomenă la o viață Victimologie*. Ar mai fi ca trăsături comune, simțul ridicolului și revelația abjecției umane. Îi desparte, definitiv însă, percepția istoriei contemporane. Personajul lui Ion D. Sîrbu nu se lasă confiscat de datele experienței personale, ci realizează perspectiva ontologică a destinului colectiv prin răsfrângerea tragicului asupra unei națiuni” (N. O.). Am citat secvența de mai sus pentru a ilustra ideea fundamentală care-i străbate retorica din „Introducere în...”: anume limbajul demersului critic este un sistem de limbaje în care cuvântul intră în dialog cu toate celelalte texte configurate polifonic.

Polifonia din *Revanșa postumă* se sprijină pe principiul dialogismului: enunțurile tuturor vocilor, agenților, participanților, ființelor de hârtie, personajelor etc., care „dialoghează” cu sârbologul Nicolae Oprea, al cărui rol este de a integra multiplicitatea opiniilor, punctelor de vedere și de a-l înfățișa pe I. D. Sîrbu, integral, atât ca personaj principal/ Fiu al Operei postume, cât și ca autor/ Tată al acesteia. Citim în *Revanșa...* romanul

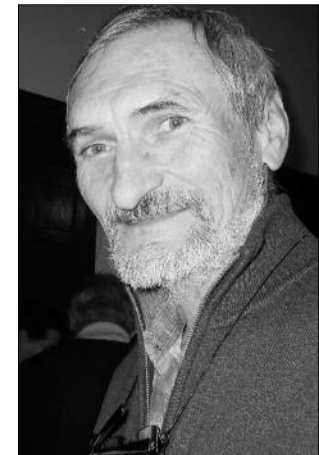
Nicolae Oprea

Revanșa postumă

George D. Piteș – Fascinația destinului

romanelor/ scrierilor lui I. D. S., în care autorul este profund activ, iar demersul critic ascunde un pronunțat caracter dialogic particular și implicit polemic. O categorie aparte a discursului critic polifonic este intertextualitatea *stricto sensu*, așa cum o delimitează G. Genette, ce creează un spațiu nou de rezonanță interpretativă. Exemplificăm cu o *scrisoare-testament* (datată: 3 iunie 1989) către Virgil Nemoianu: „Îți scriu fiindcă am ordinul de lăsare la vatră primit. Voi muri curând. Moartea e o taină, ea nu are nimic comun cu literatura. Îți mulțumesc pentru prietenia... și răbdarea ta. Dacă ar fi fost posibil un dialog liber și total între noi, cred că am fi putut realiza un reușit duo-filosofic, politic, religios (...) Stau drept și curat în fața dascălilor mei ardeleni: cât am putut, am onorat încrederea acordată. Am scris mult despre moarte – acum de când am în buzunar și ordinul de chemare și cel de lăsare definitivă la vatră, mă simt eliberat de literatură. Mă pregătesc pentru intrare într-o altă colectivă, cred că prietenii mei plecați mai de mult, Blaga, Ghibu, Roșca, Stanca, Cotruș, Eta Boeriu, pe Otopenii de dincolo mă așteaptă agitând stegulețe. Eu mi-am meritat și Țara și Limba”.

În *Utopia euphorionistă – reconstituire (aproape) dramatizată* -, sub aspectul intertextual, polifonia demersului critic intră sub incidența unei „axiomatici” a comparatistului evidentă și în hermeneutica celor două romane – *Adio, Europa!* și *Lupul și Catedrala* -, dar și în *Jurnalul unui jurnalist...* Investigațiile comparatiste ale universitarului piteștean abordează textele lui I. D. Sîrbu, ca pe un focalizator inter - /transtextual, încât legea emergenței (orientează discursul critic în mai multe direcții: tematologice, mitologice, politologice, filosofice etc.) împreună cu legea flexibilității (integrarea elementului de împrumut: *Candid*, *Lupul*, *Euphorion* etc. în noul context) și cu cea a iradierii (elementul „străin” introdus în discursul critic funcționează ca un centru de iradiere semantică/simbolică). Sub aceeași incidență comparatistă mi se pare și hermeneutica din *Posteritatea critică*, unde istoricul Nicolae Oprea refuză inerția în gândirea critică și nu ezită să-și exprime convingerile personale.

Relația de co-prezență între două sau mai multe Texte pleacă de la impresia directă (impresionismul lovinescian) și apoi intervine judecata critică, fie prin intertextualitate sau paratextualitate, metatextualitate, hipertextualitate, arhitextualitate, după cum o cer cărțile publicate de Lelia Nicolescu (*Ion D. Sîrbu despre sine și lume*, 1999), Elvira Sorohan (*Ion D. Sîrbu sau suferința spiritului captiv*, 1999), Ioan Lascu (*Un aisberg deasupra mării. Eseu despre opera postumă a lui Ion D. Sîrbu*, 1999), Toma Grigorie (*Eseuri subsidiare la „Adio, Europa!”*, 1999), Antonie Patras (*Ion D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*, 2003), Daniel Cristea-Enache (*Un om din Est*, 2006), Deliu Petroiu (*Cartea prietenilor mei*, 2006), Mihai Barbu (*Memoriile lui Ion D. Sîrbu – o reconstituire*, 2011), Clara Mareș (*Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele Securității*, 2011), Ioan Lascu (*Ion D. Sîrbu așa cum a fost. Convorbiri despre Gary*, 2014), Gabriela Gavril (*De la „Manifest” la „Adio, Europa!”*, *Cercul Literar de la Sibiu*, 2003), Dan Damaschin (*Cercul Literar de la Sibiu/ Chuj. Deschidere spre europenism și universalitate*, 2009), Ioan Lascu, coordonator (*Caietele Colocviului Național Ion D. Sîrbu. Posteritatea scriitorului/ 95 de ani de la naștere/ 25 de ani de la moarte*, 2014), cărți interpretate de sârbologul Nicolae Oprea după o logică clasică a spiritului critic – selecția albului de negru, eliminarea confuziilor, disocierea, discriminarea, refuzul autorității de tipul *Magister dixit*, demitizări și demistificări lucide, pluralitatea perspectivelor critice, antidogmatism etc. – la care adaugă fericit Restituiri și revalorificări, configurând *bildungssârbologia* intuitivă și prefigurată de universitarul piteștean.

Desigur, celor ce vor să citească/ studieze o carte „perfectă” despre sârbologie nu au decât o singură soluție: să o scrie ei înșiși, păstrând privirea circulară de la semnificat la semnificanț (și invers), pluralismul perspectivelor critice, incidența comparatistului, stilul eseistic, spiritul polemic, convergența totală cu Opera lui Ion D. Sîrbu, și, nu în ultimul rând, cu exegezele, studiile, articolele, opiniile predecesorilor... Ce ne oferă cu acribie filologică și empatie critică, respectând cele de mai sus, prof. univ. dr. Nicolae Oprea în această „Introducere în sârbologie” apărută la Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2016? Argumentația că *Revanșa postumă* este o dramă de idei camil-petresciană/cioraniană. Cu atât mai mult s-ar impune un „Curs de sârbologie” – fie și facultativ – la Universitatea... Dar cum nu avem, încă, niciun „Curs de eminescologie”, la nicio Universitate din România, nu ne rămâne decât plăcerea malefică, să comentăm la nesfârșit, tema așteptării?

*Nicolae Oprea, *Revanșa postumă*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2016

George D. Piteș a publicat în anul 2014, două volume de proză intitulate: *Destine furate* și *Destine în impas*. Continuă acum cu *Destine răvășite* (Ed. Rora, Târgoviște, 2015), volum pe care îl comentăm în continuare.

Fiecare autor are o viziune specifică asupra destinului. Acesta poate fi implacabil (ca în tragediile antice grecești), făurit în întregime de noi sau să aibă o parte prescrisă și una făurită.

După cum se vede din titlurile menționate mai sus, autorul are ce are cu destinul. După părerea mea, viziunea sa corespunde ultimei categorisiri enunțate de mine. În textele lui George D. Piteș destinul are două componente, una nefastă care răvășește destinele, determinând ca personajele să reacționeze și una fastă, care ține de reorganizarea vieților acestora. Partea benefică a destinului se realizează întrucât eroii posedă liberul arbitru limitat. Așa se petrec lucrurile în toate cele cinci nuvele/microromane ale cărții.

Iată cum eroii decid, la un moment dat, asupra destinului.

În *Chemarea destinului*, Oana divorțează de soțul infidel, Puiu, refăcându-și viața alături de Silviu cu care nu mai vrea să se căsătorească.

În *Întoarcerea din Iad*, Violeta, care suportă chinuri inimaginabile, la Paris, măritată cu un algerian, decide să se întoarcă acasă, în România și reușește după multe peripeții.

Povestea de dragoste din *Trandafirii albi* se sfârșește cu acordul partenerilor, Cristi și Luiza, care, deși căsătoriți fiecare, concep un copil împreună.

În *Singur printre prieteni*, Titi rezistă bătăilor primite în timpul anchetelor securității fără să recunoască acuzațiile fanteziste care i se aduc și până la urmă este eliberat.

Orașul dintre castani reprezintă declarația de dragoste a autorului pentru localitatea în care trăiește, unde Gabriel, proaspăt inginer, își va găsi viitoarea soție, Elena, la un Revelion – dragoste la prima vedere.

George D. Piteș se dovedește un povestitor inspirat, cu dragoste pentru amănuntul semnificativ. Nu știu dacă evenimentele pornesc de la fapte reale sau imaginare, important este că acestea se păstrează în domeniul versosimilului. În relizarea destinului personajelor, autorul uzitează mai multe tehnici narative.

În primul rând, autorul este narator omniscient, la persoana a treia. Astfel pare mai obiectiv.

În *Chemarea destinului*, povestea începe cu o scenă din apropierea sfârșitului evenimentelor, după care urmează începutul și desfășurarea liniară a întâmplărilor.

La fel, în *Întoarcerea din iad*, povestea începe cu drumul de înapoiere în România și apoi urmează desfășurarea acțiunii.

În *Singur printre prieteni*, exordiul constă în discuția dintre directorul Fabricii de șuruburi „inginer Anghel Saligny” și colonelul de securitate Claudiu Chirișescu, ceea ce prefigurează intriga.

În sfârșit, în *Orașul dintre castani*, peregrinările prin Târgoviște întârzie evenimentul major de la încheierea poveștii.

Toate acestea constituie tehnici de amânare ale deznodământelor nuvelor.

Autorul se dovedește un portretist talentat, toate personajele principale beneficiind de chipuri bine conturate. Exemplificăm cu portretul Luizei din *Trandafirii albi* ca dragostea curată a actanților: „Luiza Câmpeanu era o tânără blondă, care nu avea nevoie de nici un retuș sau adaos pentru a fi ceea ce era, adică o femeie foarte frumoasă. Avea părul lung, ondulat natural, curgându-i în valuri rebele până la jumătatea spatelui. Avea ochii de culoarea cerului de vară, topind în ei căldura, voioșia și gingășia sentimentelor nobile care o animau. Genele lungi estompau întrucâtva flăcărilor aruncate din ochi, care păreau pe cât de enigmatici, pe atât de inaccesibili. Buzele frumos conturate, de un roșu sângeriu, aveau în permanentă agățat un zâmbet înțelegător și binevoitor. Luiza era destul de înaltă și bine făcută, cu un mijlocel suplu, lăsând impresia că atunci când merge, plutește într-o continuă unduire. Bujorii din obraji ei lăsau impresia că mereu se teme de ceva, mereu se jenează de ceva. Tânăra aceea o apariție eterică, diafană, și părea că trăiește într-o ceață, fără șansa de a ieși de acolo, sau de a lăsa pe cineva să intre în carapacea în care se retrăgea ca într-un cocon, unde se simțea în siguranță, dincolo de relele lumii și ale oamenilor din jur.”

Prin întâmplările dramatice povestite, nuvelele lui George D. Piteș se pot citi și în cheie psihologică. Prozatorul este un maestru al intrigilor imaginate tulburător.

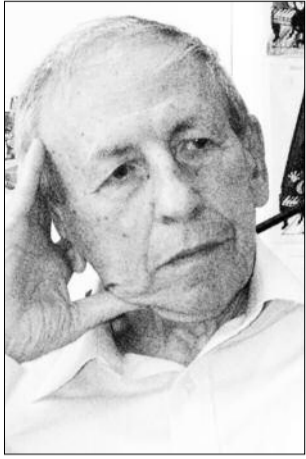
În *Chemarea destinului*, satul natal al Oanei, în care se întoarce pentru a se revigora, este așezat în centrul lumii.

Deși autorul își publică volumele după anul 2000, el aparține generației șaptezeciste, nefiind influențat de postmodernismul generației optzeciste. El scrie așa cum simte, conducând cu mână sigură personajele și fiind un bun portretist. Întâmplările sunt actuale. Stilul este direct, colocvial. Scopul cărții este evident moral.

Autorul este un povestitor talentat, volumul se citește cu ușurință.

După cum se vede din titlurile menționate mai sus, autorul are ce are cu destinul. După părerea mea, viziunea sa corespunde ultimei categorisiri enunțate de mine. În textele lui George D. Piteș destinul are două componente, una nefastă care răvășește destinele, determinând ca personajele să reacționeze și una fastă, care ține de reorganizarea vieților acestora. Partea benefică a destinului se realizează întrucât eroii posedă liberul arbitru limitat. Așa se petrec lucrurile în toate cele cinci nuvele/microromane ale cărții.

Marin Ioniță

Fabule și povestiri însăilate, parodiate, plagiate

Morala : Trageți scara !

Păcat? De neiertat? Dar n-am plagiat lucrări de doctorat!

Snoave? Anecdote? Povestiri? Fabule? Se plagiază de la Esop încoace. Poate și mai dinainte. Îi iau martori pe La Fontaine, pe Grigore Alexandrescu, pe câți vrei. Hop și eu, berbecul lui Dumnezeu...

Dar să îndrăznim începutul. Sfârșitul este inevitabil...

Vulpița zglobie tocmai se furișă pe o cărare printre tufișurile din marginea crângului cu o găină dolofană în gură, când îi apără în cale ditamai potaia de câine, care se așeză pe coadă și începu să o privească lung și hulpav.

- Piei din calea mea, dulău vagabond, mârâi ea printre dinți, zburându-și părul de pe șira spinării.
- Pardon, madam...Ai rămas în urmă cu politica. Nu mai sunt de mult câini vagabonzi în țara asta. Am devenit cu toții comunitari. Suntem protejați de înaltele curți europene. Dacă se ia cineva de noi, poate să ajungă la Parlamentul de la Strasbourg sau în Tribunalul de la Haga.

1. Boul și vițelul în politică

Ridic un colț al păturii, să-l ascult pe marinar :

Ajuns, vițelul mare în rang și gros la pungă se odihnea într-o zi la amiază în grădina de vară a palatului său, când îl sună de la intrare :

- *Ți-am spus să nu mă deranjezi pentru orice fleac, idiotule!*
- *Fleacul acesta e mare cât un bou, domnule!*
- *Și ce face boul acela, tâmpitul!*
- *Se uită ca vițelul la poarta nouă, domnule!*
- *Dă-i ceva să plece, zevzecule !*
- *Nu vrea să se ducă, domnule !*
- *Trage-i câteva bastoane pe spinare, căpcaunule!*
- *Spune că vă e rudă, domnule!*
- *Ce rudă, cretinule?*
- *Chiar bunicul dumneavoastră, domnule!*
- *Deschide poarta, nenorocitul!*
- *Am înțeles, domnule!*

Boul mare și ciolănos, numai coarne, piele și oase, își îmbrățișă cu lacrimi în ochi nepoțelul, care se retrăsese strategic după un boschet, ca să nu-l vadă toată lumea în această scenă intimă.

- *Nu știu dacă îți mai amintești când îți făceam leagăn între coarnele mele.*
- *Cum aş putea să uit ?*
- *Și cum rumegam iarbă pentru tine, ca să îți regurgitez direct în gușă...*
- *Au fost cele mai fericite clipe ale copilăriei mele.*
- *Cum te apăram cu coada de muște, de țânțari și de tăuni...*

- *Niciodată nu m-am simțit ocrotit cu mai multă căldură...*
- *Cum îmi scoteam limba de un cot, ca să te ling pe bot și între cornițe...*
- *Cine ar putea să uite?*
- *Dar am ajuns bătrân și sărac. Pe pajiștea mea s-a uscat iarba. Ia te uită ce gazon verde și mustos crește pe peluzele din jurul palatului tău...*
- *Este udat în fiecare zi și tuns în fiecare săptămână...*

- *Nu zic să stau la păscut, ca să calc în copite iarba atât de fragedă, dar aş fi fericit să mestec la iesle cositura de pe pajiștea pe care pui s-o tundă în fiecare săptămână și s-o care la platforma de gunoi. Îți cer prea mult ?*
- *Dimpotrivă, prea puțin!*
- *Dacă îți spun ceva amintirile din copilărie...*
- *Cum aş putea trăi fără suveniruri ?*
- *Atunci ?*
- *Nici un atunci, chiar din clipa asta vreau să te scutesc de orice griji. Să nu te mai săcâie nici bolile, nici gândul bătrâneții și neputinței, nici al foamei și al setei și nici al dorului de vacuțe tinere, hoțomane !*
- *O, vino la pieptul meu!...*

- *Vițelul se lăsă duios îmbrățișat și continuă cu voce gătuțită de emoție :*
- *De azi înainte te vei afla în fiecare zi sub ochii mei, cu toate amintirile copilăriei.*
- *După care își chemă de-o parte servitorii cu măcelarul și le porunci :*
- *Scoateți pielea de pe el și puneți-o în*

ramă! Și așezați tabloul la loc de cinste în colecția mea. Dar, și mai bine, chiar în dormitorul meu, deasupra patului. Însă aveți grijă să fie bine tăbăcită...

2. Vulpea zglobie și dulăul comunitar

N-am văzut vulpea la vizuină. Nici cu rața în gură. Dar de câini comunitari este invadat orașul.

- Domnule lup de mare, începe povestea. Te ascult.

Și marinarul începe :

Vulpița zglobie tocmai se furișă pe o cărare printre tufișurile din marginea crângului cu o găină dolofană în gură, când îi apără în cale ditamai potaia de câine, care se așeză pe coadă și începu să o privească lung și hulpav.

- *Piei din calea mea, dulău vagabond, mârâi ea printre dinți, zburându-și părul de pe șira spinării.*
- *Pardon, madam...Ai rămas în urmă cu politica. Nu mai sunt de mult câini vagabonzi în țara asta. Am devenit cu toții comunitari. Suntem protejați de înaltele curți europene. Dacă se ia cineva de noi, poate să ajungă la Parlamentul de la Strasbourg sau în Tribunalul de la Haga.*
- *Pentru mine, tot o javră ai rămas.*
- *Și ce frumos o spui...Și ce mustăți frumoase ai...Și ce buze de fecioară...Nu am decât o singură rugăminte: un cântecel cât de mic m-ar face fericit pentru toată viața.*
- *Hei, aș...Vorbele astea le știu de când eram la mama fată cinstită și curată. Acesta este textul cu care îi vrăjim pe nătărăii de corbi, ca să le furăm cașcavalul din cioc.*

- *Auzind toate acestea, dulăul comunitar schimbă foaia. Adică trecu pe partea cealaltă.*
- *Da' ce coadă minunată ai !...Ce pufoasă! Ce mătăsoasă!...Și ce frumos miroase!...Cu ce parfum te dai?*
- *La vorbele acestea, vulpița cea zglobie își ridică măturoidul, pe care începu să-l fluture în vând ca pe un steag ce chema la luptă.*
- *O, o, o, dar ce vād oare? Doamnă, ce vād oare? Și, Doamne, ce căldură mare !*
- *Însă, vulpița cea zglobie nu mai fu în stare să emită nicio silabă. Aproape căzuse în extaz, înfășurată în atâtea elogii. Iar după câteva clipe, putu, în sfârșit, să rostească :*
- *Măine îți aduc și cocoșul...Dar nu te lăsa atât de greu pe mine...*

3. Scufița Roșie cu surprize...

- *Ce să cauți iarna în pădure ? Nici să culegi ciuperci, nici fragi, nici zmeură, nici mure...Te mănâncă lupii!*
- *Asta și vreau!*
- *Ce ți-a venit ?*
- *Mai bine mă dau la lupi decât să mă mărit!*
- *Ai înnebunit ?*
- *Mărită-te, mărită-te, numai asta aud toată ziua!Nu pot să mai suport!*
- *De ce nu vrei să te aduni și tu cu cineva, să ai copii și bărbat, să intri în rândul lumii ?*
- *Că nu vreau să spāl plozii la fund și să aud cum geme și gâfâie un dobitoc de bărbat peste mine!*
- *De ce să-i speli ? Vă luați o doică din Filipine! Să-ți alegi un bărbat din multinaționale, poate un prinț cu cămile din Emirate. Și-l strângi la moment de boașe, până îi ies ochii din cap... După care nu mai face altceva decât să-și vadă de politică și de afaceri!*
- *Nu-mi mai împuiați capul ! M-am hotărât! Mă dau la lupi!*
- *Ce faci? Dacă sunt turbați?*
- *Sunt vaccinată! Cu antirabic!*

Echivalențe

Tudor Arghezi

(21 mai 1880 – 14 iulie 1967)

– 50 de ani de la moarte

Niciodată toamna...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
 Sufletului nostru bucuros de moarte.
 Palid așternut e șesul cu mătasă.
 Norilor copacii le urzesc brocarte.

Casele-adunate, ca niște urcioare
 Cu vin îngroșat în fundul lor de lut,
 Stau în țărnu-albastru-al râului de soare,
 Din mocirla cărui aur am băut.

Păsările negre suie în apus,
 Ca frunza bolnavă-a carpenului sur
 Ce se desfrunzește, scuturând în sus,
 Foile-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească
 Vie să asculte-ndemnul ne-nțeleș,
 Și cu ochii-n facla plopilor cerească
 Să-și îngroape umbra-n umbra lor, în șes.

Never in Autumn

by TUDOR ARGHEZI
 Translated by PROCOPIE CLONȚEA

Never did autumn so much beauty yield
 For our soul which for a restful death is pining,
 A pale bed spread is the silk texture of the field,
 Brocades for the clouds above thick trees are weaving.

The huddled houses, like some jugs from bygone days,
 Half-filled with thickened wine and mould,
 Stand on the blue shore of the sun river rays
 From whose translucent stream we quenched our thirst with gold.

Black birds are flying up the sunset sky,
 Like withered leaves which trees around them strew
 And gusts of wind blow them upward high
 Into the blue.

Let those who want to mourn or deplore their plight
 Come and listen to alluring urges all around,
 And looking at poplars' heavenly torch at night
 Bury their shadow in their shadow, on the ground.

- *Nu ți-e frică ?*
- *Ba da ! De noaptea nunții! De soarta de nevastă! Mai bine să mă mănânce lupii în pădure!*
- *Și dacă nu se dau la tine ?*
- *Hei, na...E iarna la jumătate...Urlă haitele de foame...*
- *Dar s-ar putea să nu te mănânce de tot. Ce faci cu ce rămâne ?*
- *Tot nu mă mărit...*

*

- *Fiecare cu nebunia lui. Eu, cu a ei. Mă obsedează. O vād noaptea în somn. Cu namila în pat. Și o aud.*
- *Ce urechi mari ai, bunicule!*
- *Ca să te aud pe tine !*
- *Ce ochi mari ai, bunicule!*
- *Ca să te vād mai bine !*
- *Ce burtă mare ai, bunicule!*
- *Să te înghit pe tine !*
- *Ce chestie mare ai, bunicule! Ce faci cu ea?*
- *Aduce fericire!*

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Pledoarie
pentru metafizică

Astăzi, când comunicarea totală acaparează tot mai mult solitudinea ca stare propice metafizicii și Celălalt ca alteritate tinde să dispară, lumea lărgită, "satul planetar", se reduce de fapt la un Același, reiterat tautologic, în care comunicatorii nu comunică în fond nimic. În acest sens sunt semnificative și totodată profetice piesele lui Eugen Ionescu.

Înțeles platonician, Adevărul ca Idee (Eidos, Formă) nu este obiectivat într-un loc, (Cerule) sau într-un discurs, ci se descoperă printr-un efort de autocunoaștere, prin rememorare (anamnesis), reluat de fiecare dată pe cont propriu de subiectul cunoscător. Obiectivarea Adevărului și transformarea metafizicii într-un discurs, încep cu discipolul lui Platon, Aristotel.

Se tot discută de lipsa de eficiență socială a filosofiei în general. La Platon însă, cunoașterea de sine filosofică nu este separabilă de viața cetății, ci ele stau într-o tensiune armonică. Nu se poate realiza o lume armonioasă fără a fi cercetate mai întâi esența omului și valorile sale: binele, dreptatea, fericirea. Bineînțeles că aici, în lumea sublinară, domină răul sub diverse manifestări, dar dinspre o metafizică platoniciană învingerea lui nu se realizează prin confruntări directe, pe terenul lui, ci prin depășirea mundanului în lumina Ideilor. Nu este vorba de o dezertare utopică, ci de necesitatea îmbunătățirii personale mai întâi, pentru a realiza apoi binele în această lume. Binele necesită o convertire, care înseamnă o unificare a ființei proprii, readunare din dispersie, regândirea Sinelui în perspectiva Întregului. Descoperindu-și astfel vocația metafizică omul iese de sub tutela determinărilor sociale care nu fac decât să-l separe de ceilalți și de sine, încetează să fie o piesă într-un mecanism, deci mort din punct de vedere sufleteț, ci coincide cu Viața. Pornind de aici înțelesurile marilor mituri și simboluri ale umanității i se descoperă, el reușind asemenea prizonierului din Peștera lui Platon să se elibereze de imaginile impuse de societate. Metafizica este un îndemn de a depăși idolii lumești prin punerea marilor întrebări referitoare la sensul vieții, al morții, al iubirii. Se trece astfel de la nelibertatea omului social finit, la libertatea omului interior cu deschiderea sa spre infinit. Ștefan Vianu se referă des la o frumoasă idee a filosofului ceh Jan Patočka: "grija pentru suflet constituie baza moștenirii europene". Că acest fundament a fost aproape uitat astăzi este de domeniul evidenței, termenul "suflet" nefiind prea folosit în vocabularul științelor socio-umane. Sarcina metafizicii ar fi aceea de a regăsi sufletul îngropat în clișeele ideologiilor curente, redescoperind "sensurile ce pun în mișcare gândirea deschisă spre totalitate". Înțeles dinspre suflet, nu dinspre trupul atât de adulat astăzi, omul depășește relativismul, nihilismul, precum și diversele utopii tehnice ce nu fac decât să-lucidă. "Într-o lume *supusă* (s.a) imperativelor tehnicii, scrie autorul, sufletul este el însuși *străinul*: grija pentru suflet – metafizica – înseamnă în această situație efortul de *păstrare* a alterității și a neliniștii creatoare". În interpretarea lui Ștefan Vianu, marea cultură, în care inspirația metafizică nu lipsește niciodată, reapare drept ceea ce a fost dintotdeauna: apărătoare și potențatoare a Vieții în fața forțelor de structurare ale lumii acesteia.

Diortosiri

Parabola
obrazului
pălmuit

Cine nu e cu mine, e împotriva mea, Luca, 11,23; Matei, 12, 30;

Cine nu e împotriva noastră, e alături de noi, Marcu, 9,40.

Într-un text *Despre lucrurile cu adevărat importante*, Andrei Pleșu îl citează pe Constantin Noica: „Va veni un moment, când veți înțelege că limitele interioare sunt mai greu de depășit decât limitele exterioare” (p.98). Probabil că *maestrul* intenționa să-și salveze *alumnii* din marasmul „limitelor exterioare” inflexibile, orientându-i către o mai bună cunoașterii a sinelui. Sau, dincolo de orice deturnare a tensiunii, de limbaj esopic (inadecvat pentru un filosof), tocmai asta vroia să spună: victoria repurtată în afară pălește pe lângă victoria din lăuntru. *Aliis verbis: Tibi imperare maximum imperium est; Bis vincis si te vincis ...* Prin cuvintele autorului: „... libertățile [proaspăt câștigate] nu garantează succesul, nu te eliberează de tine însuși, de inerțiile și idiosincraziile proprii, de blocajul, greu de trecut, al firii tale ... Libertatea e, prin urmare, terenul de luptă al eului cu nelibertățile dinlăuntru tău” (p.98).

Cu bruma aceasta de arme și bagaje ieșim în întâmpinarea textului biblic: „Celui ce te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt” (*Matei: 5,39*). Greu de acceptat un înțeles *ad litteram*. Bunătatea inimii, fie ea și *anima christiana*, plină de iubire, nu acceptă totuși ca, pe obrazul pe care în fiecare dimineață ființa umană îl pregătește pentru a primi tandrețea zilei, să se răsfete răutatea secolului. Dacă trupul este locașul sufletului, de ce nu s-ar mâhni sufletul într-un trup biciuit, tăbăcit în bătaie? Obrazul însuși, dacă este să aleagă între palmă și sărut, cum să se ofere ignominiei?

Să trecem însă peste astfel de gânduri întrutotul profane și să-l ascultăm, în acest context, pe Ioan Cassian (sec. IV-V, scriitor creștin de la Dunărea de Jos). Răbdarea, blândețea nu se pot împlini ca virtute „printr-un duh potrivnic, adică prin nerăbdare și furie”. Mai elocvent decât orice parafrazare sună, în raționament duhovnicesc și expresie evanghelică, „pledoaria” lui Ioan Cassian: „Dacă obrazul tău drept dinafară a fost pălmuit, atunci și omul lăuntric, prin simțământul umilinței, să-și dea partea cea dreaptă pentru a fi lovită, împărțând suferința omului din afară și supunând într-un fel corpul său loviturii, ca nu cumva, prin vătămarea omului din afară, în chip tăcut să se zdruncine cel lăuntric”.

Astfel de „lecțiuni” glosa în marginea cuvântului evanghelic scriitorul creștin, Sfântul Ioan Cassian, statuând făptura umană în lumina credinței și a iubirii restauratoare.

Petru Pistol

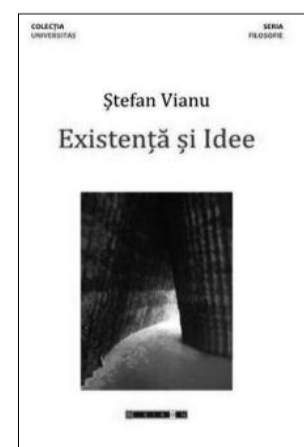

Greu de acceptat un înțeles ad litteram. Bunătatea inimii, fie ea și anima christiana, plină de iubire, nu acceptă totuși ca, pe obrazul pe care în fiecare dimineață ființa umană îl pregătește pentru a primi tandrețea zilei, să se răsfete răutatea secolului. Dacă trupul este locașul sufletului, de ce nu s-ar mâhni sufletul într-un trup biciuit, tăbăcit în bătaie? Obrazul însuși, dacă este să aleagă între palmă și sărut, cum să se ofere ignominiei?

Existență și Idee (editura Eikon, București, 2016), de Ștefan Vianu cuprinde patru studii ce au ca temă principală „omul european, sau ce a mai rămas din el”. Citatul sugerează că s-a produs sau e pe cale să se producă o mutație în omul contemporan, ce are ca rezultat o ruptură față de ideea tradițională de om, a cărei mărturie rămâne încă exprimată în cultură. Problema este că tendința vremurilor actuale este de a renunța la achizițiile de sens ale istoriei culturale pentru a trăi într-un imediat dezistoricizat, înconjurați de instrumente tehnice prin care suntem bransați în toate modurile posibile la lume. A apărut ceea ce un filosof francez contemporan, Gilles Lipovetski, numea o „cultură lume” în care individul prins în rețelele comunicării planetare trăiește proiectându-se permanent în afara sa, existând exclusiv în lume și pierzând astfel sensul solitudinii și al vieții interioare. De aici disconfortul și lipsa de sens resimțite într-o lume pe care, cu toate că am creat-o, nu o mai simțim ca a noastră.

Conform lui Ștefan Vianu, autor ce continuă tradiția umanistă a bunicului său Tudor Vianu și a tatălui său Ion Vianu, deși pare că orizontul ultim al omului (post)modern se reduce doar la „faptul – de - a - fi - în - lume” (Heidegger), el, omul, ca ființă cultural-istorică, nu și-a pierdut încă nevoia de ceea ce se cheamă „cultură înaltă”, a cunoașterii de sine prin depășirea imediatului spre viața din adâncuri a sufletului. Această mișcare de cunoaștere și transformare a vieții interioare s-a numit tradițional metafizică. Primul studiu asupra căreia mă voi concentra în cele ce urmează poartă titlul: *Perenitatea metafizicii*.

În ciuda criticilor aduse mai ales în secolele XIX și XX, metafizica exprimă o nevoie fundamentală a omului, pe care n-o pot satisface în nici un fel științele și n-o poate satura nici comunicarea prin mijloacele sofisticate ale tehnologiei. „Metafizica, spune o definiție a autorului, este cultivarea umanității omului prin recunoașterea alterității celuilalt și cunoașterii de sine, o cunoaștere ce implică transformarea sufletului întreg”. În această definiție aș accentua cuvântul „întreg” care trimite spre ideea de totalitate, atât a omului, cât și a lumii. A recupera sensul totalității, logosul din fragmentaritatea cotidianului, cred că în aceasta constă nevoia metafizică la care omul nu poate renunța fără a înceta să fie pe deplin om. A trăi viața ca un întreg înseamnă în acest sens a nu rupe rațiunea de afectivitate, cunoașterea de trăire. Metafizica, înțeleasă nu ca disciplină academică, ci ca gest ce pune în mișcare atât filosofia, cât și marea artă, este drumul sufletului spre Adevăr. Acesta, înțeles platonician, ca Idee, sau creștinește, ca Dumnezeu personal, nu este ceva pe care rațiunea îl posedă, reducându-l la propriul discurs, ci o depășește fiindu-i totodată reper. Numai astfel omul nu reduce Adevărul la măsura sa, identificându-l cu produsele rațiunii sale, concepte, idei, nu Idei, recunoscându-l pe Celălalt.

LA CEAS DE TAINĂ

Există doi scriitori Ion D. Sîrbu – unul antum, un scriitor viu, cel din timpul vieții, și un scriitor postum, surprinzător, care a ieșit la iveală după 1990. Acesta este adevăratul Ion D. Sîrbu, în profunzimea, în spectaculozitatea personalității sale, în sinceritatea față de sine, față de literatură, față de sistem, în care nu s-a integrat, ci a vorbit și a scris împotriva sistemului, în jurnal, în Adio, Europa!, în Lupul și Catedrala. Piesele dinainte, când s-a manifestat mai ales ca dramaturg, sunt piese filozofice, moralizatoare sau comedii, se supun convențiilor teatrale și sunt, volens nolens, mai cuminți decât operele publicate după 1990.

Liliana Hinoveanu: *Dragi, prieteni, „Bine v-am găsit!”, în această duminică frumoasă (24 ianuarie 2016, n. n.) și vreau să vă spun că întâlnirea noastră se desfășoară sub semnul literaturii. Invitatul meu din această seară este profesorul universitar Ioan Lascu, în același timp jurnalist și scriitor. Așadar „Bun venit!” la emisiunea noastră, domnule Ioan Lascu. De mult încercăm să ne întâlnim pe calea undelor, dar timpul dv. este drămuț. Așa cum le spuneam ascultătorilor, vă împărțiți între meseria de profesor, aceea de jurnalist, de scriitor, de traducător, de realizator, împreună cu studenții dv., al unor cărți și seminare de traduceri – o activitate complexă ce vă lasă foarte puțin timp liber...*

Ioan Lascu: Dacă privim retrospectiv, fiindcă nu le-am realizat pe toate de foarte curând... Sigur că le realizăm pe rând, iar nu simultan. Au ocupat foarte mult timp și probabil că vor ocupa ceva din timpul care ne-a mai rămas – nu știm cât, numai Providența știe – și vrem să ne aplecăm în continuare mai ales asupra literaturii pentru că profesorul, în curând, la o limită de vârstă, își va restrânge activitatea.

L. H.: Dar literatura..., cum spuneai, Ioane, și aș prefera să vorbim așa pentru că ne cunoaștem de foarte mult timp și dialogul nostru se desfășoară mult mai bine în acest mod, profesorul are o parte din zi, dar scriitorul ocupă mult din viața lui Ioan Lascu. Dacă stăm să ne gândim câte cărți au văzut lumina tiparului și câte articole au fost publicate în revistele de cultură, cred că zilele și nopțile sunt foarte pline...

I. L.: La mine diminețile sunt foarte pline! Eu sunt un tip matinal – dimineața îmi place să lucrez, dimineața mă simt în plenitudinea forțelor. După amiază lucrez mai puțin, iar noaptea nu lucrez deloc: mă uit la televizor și dorm...

L. H.: Ha-ha-ha! Deci, iată, contrar așteptărilor, pentru că scriitorii creează noaptea, nu?!...

I. L.: Unii dintre scriitori...

L. H.: Unii dintre scriitori... dar majoritatea cu care am stat de vorbă spuneau că scriu noaptea. Haide să ne întoarcem la scris și să vedem care au fost preocupările tale de-a lungul timpului.

I. L.: De-a lungul timpului... Am început să visez literatură încă din liceu și am debutat în 1970 cu o recenzie la Patul lui Procust, în revista liceului, care se numea Mărturisiri literare. În facultate, mai mult am studiat literatură și i-am admirat pe colegii mei care au devenit generația optzecistă și care, atunci, erau într-o stare furibundă – voiau să reformeze literatura română mai întâi la o năstrușnică dar, în același timp, modestă gazetă de perete numită Noii. „Modestă” spun pentru că o gazetă de perete rămâne într-o anume incintă, nu este citită decât de cei care frecventează incinta respectivă – pe atunci studenții și profesorii binevoitori care catadicseau să arunce o privire pe acea gazetă... Despre acei optzeciști, despre cărțile lor, am scris destul de mult, mai ales în ultimul timp, în revista Argeș. Am și un proiect – Cărți ale generației '80 – deocamdată un titlu provizoriu. Îi amintesc – astăzi se vorbește mai puțin despre ei, deși au fost o generație care a adus o schimbare în literatura română, cum bine știm. Este vorba de Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Constantin Stan, Ioan Flora în poezie, Sorin Preda, Gheorghe Iova, Emil Paraschivoiu (care a scris mai puțin după aceea), Gheorghe Ene, Ioan Lăcustă și alții... Pot să spun că mă număr printre optzeciștii de mai târziu – sunt un

**- LILIANA HINOVEANU
în dialog radiofonic cu
IOAN LASCU -**

optzecist tardiv pentru că am debutat în anii '80 spre deosebire de unii dintre ei – Mircea Nedelciu și Constantin Stan au debutat la sfârșitul anilor '70. În ce privește debutul meu în volum de autor, el s-a produs în 1993, când am publicat placheta de poeme *Contrar așteptărilor*. Este un titlu ce voia să spună ceva despre mine cel care până atunci nu publicase prea mult – doar recenzii și cronici literare, mai ales în revista *Ramuri*. Altminteri debutasem într-un volum colectiv în 1988, la Editura „Scrisul Românesc”. *Contrar așteptărilor...* în 1993 am publicat primul volum de poeme!

L. H.: Primul volum de poeme urmat de altele...

*I. L.: ...Urmă de altele: în 1994, al doilea volum – Marea Întârziere, tot un titlu sugestiv ce se referea la mine și la activitatea mea literară. Cu cele două volume, în 1994, am putut intra în Uniunea Scriitorilor ca... poet, apoi am continuat cu al treilea volum de versuri – O groapă în timp, critic prin raportare la perioada de tranziție de atunci, dar pe care nu cred că am încheiat-o nici până astăzi. Apoi a venit un prim volum de eseuri, *Un aisberg deasupra mării*, un titlu provocator, de fapt un eseu despre opera postumă a lui Ion D. Sîrbu. Să mă laud aici, să spun că a fost prima monografie publicată despre opera postumă a lui I. D. Sîrbu. M-am ocupat de opera postumă pentru că ea a constituit un șoc imediat după 1990 – sunt manuscrisele de sertar ale lui Gary. Mai mulți critici literari au spus despre I. D. Sîrbu că a fost singurul scriitor care a avut o literatură de sertar, deși au zis și alții că ar fi avut așa ceva.*

L. H.: Probabil că această carte a și stârnit dialogurile de mai târziu legate de Ion Dezideriu Sîrbu, colocviile Sîrbu, atât aici, la Craiova, cât și la Petroșani, la Petrila, în zona de unde provenea Ion D. Sîrbu și de unde vii și tu, de altfel, pentru că trebuie să spunem ascultătorilor că nu ești oltean, ești momârlan...

I. L.: Sunt un cetățean al Craiovei de 33 de ani, în 1983 am venit la Craiova!

L. H.: Deci ai devenit oltean!

I. L.: Sigur că da – prin locuire în special și prin relațiile pe care le întrețin cu colegii mei olteni, fie profesori, fie oameni de cultură, fie scriitori. Nu toți sunt olteni în mod absolut, așa cum în Ungaria nu toți sunt maghiari...

L. H.: Dar te-ai adaptat aici...

I. L.: ...M-am adaptat în Oltenia... Anumiți prieteni sau foști colegi mă întrebă cum de am reușit să mă adaptez la Craiova.

L. H.: ...Să rezisti aici...

I. L.: ...Pentru că oltenii, priviți de la distanță, se văd cu alți ochi – se crede despre ei că ar fi mai răi, mai invidioși ș.a.m.d., dar eu le-am spus că nasc și la Oltenia oameni, ca să-l parafrazez pe Miron Costin. Și ei sunt oameni printre oameni, ca toată lumea – sunt și buni și răi, și oameni talentați și veleitari, și prieteni și inamici...

L. H.: Să ne întoarcem la Ion Dezideriu Sîrbu. Vorbeam despre faptul că ești primul care a publicat o carte despre literatura lui de sertar. Ce s-a mai întâmplat în acest sens, dincolo de această monografie?

*I. L.: Dacă vorbesc despre Ion D. Sîrbu, să spun că el este una din preocupările mele fundamentale, una din pasiunile mele. Într-adevăr, opera lui postumă, începând din 1991 cu primul volum al *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal*, a stârnit în mine preocuparea de a-l citi, de a-l pătrunde, de a-l înțelege pe scriitorul despre care, înainte de 1990, persista o anume impresie – că este un mare om de cultură, un*

mare om al dialogului, un foarte bun vorbitor, captivant, fermecător, dar în calitate de scriitor ar fi mai modest, mai convențional... Există doi scriitori Ion D. Sîrbu – unul antum, un scriitor viu, cel din timpul vieții, și un scriitor postum, surprinzător, care a ieșit la iveală după 1990. Acesta este adevăratul Ion D. Sîrbu, în profunzimea, în spectaculozitatea personalității sale, în sinceritatea față de sine, față de literatură, față de sistem, în care nu s-a integrat, ci a vorbit și a scris împotriva sistemului, în jurnal, în *Adio, Europa!*, în *Lupul și Catedrala*. Piesele dinainte, când s-a manifestat mai ales ca dramaturg, sunt piese filozofice, moralizatoare sau comedii, se supun convențiilor teatrale și sunt, *volens nolens*, mai cuminți decât operele publicate după 1990.

L. H.: Să trecem de această preocupare, esențială, așa cum spuneai, pentru I. D. Sîrbu, și să ne îndreptăm și către celelalte apariții editoriale pentru că au fost destul de multe...

*I. L.: Trebuie să mai adug faptul că în 2014 am publicat o carte, a doua despre Sîrbu – *Ion D. Sîrbu așa cum a fost*, rezultat al unor microferințe pe care le-am susținut la Radio Craiova solicitat fiind de d-na realizatoare Simona Lica. Este o carte „vorbită” – alt stil, nu atât un stil critic, de exegeză cât un stil dialogal, fiindcă Ion D. Sîrbu însuși a fost un om al dialogului. Este o încercare a mea de a ieși din tiparele critice, de exegeză, de istorie literară, care, până la urmă, se uzează vrând-nevrând și nu atrag așa de mult cititorul cum l-ar atrage romanul, evocarea, literatura diaristică.*

Alte apariții privesc în special eseistica și studiul monografic – am publicat o monografie despre opera lui Albert Camus, la origine teza mea de doctorat – *Albert Camus și exigența unității*, în 2002, iar apoi, în 2005, o carte despre *Existențialismul francez: gândire și literatură*. Predau literatură franceză, am fost oarecum obligat să public astfel de cărți, dar am făcut-o cu plăcere, cu aplicație și cu probitate, zic eu...

L. H.: Au mai apărut Despărțirea de cultură și Actualitatea capodoperei, prima la Editura „Ramuri”, a doua la „Scrisul Românesc”, dar iată și o carte care sparge puțin tiparele, este vorba de Tradiții care dispar. Comunitatea momârlanilor din zona Petroșani.

*I. L.: Tradiții care dispar a apărut în 2004 și a avut o continuare: *Satul de la capătul vremii*, în 2010. Sunt două cărți despre comunitatea din care eu provin, în intenția mea două încercări de teaurizare a unor obiceiuri, a unui mod de a gândi, a unui mod de viață, a unei istorii, ale acelei comunități puțin cunoscute, denumită astăzi „momârlanii din Valea Jiului”, din depresiunea Petroșani, înconjurată din toate cele patru părți de munți. Este o comunitate pastorală tradițională asemenea comunităților cu care se învecinează și interferează: Mărginimea Sibiului, valea Sebeșului și Novaci. Cu ciobanii de acolo se întâlnesc și azi prin Munți Parâng sau Șurianu. Teaurizarea unor informații vizează deci o comunitate care astăzi se transformă, ca toate comunitățile tradiționale: anumite tradiții și obiceiuri se pierd, altele se schimbă, se transformă. Am vrut să evoc acea comunitate așa cum am cunoscut-o direct dar și indirect din amintirile părinților mei sau ale altor localnici, care mergeau până pe la 1920. Sunt așadar niște cărți ce se realizează printr-o arheologie mentală, adică eu „dezgrop” niște informații acumulate și conservate în memorie care, dacă nu este exprimată, transformată în mărturii, cărți, documente, dispore.*